

Motion till riksdagen 2022/23:1879

av **Kerstin Lundgren m.fl. (C)**

En fokuserad utvecklingsagenda bortom 2030

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stå fast vid att målet för Sveriges internationella bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt bistånd tydligare måste utgå från de svenska mervärden som kan bidra till att prioriterade målsättningar i uppfyllandet av Agenda 2030 uppnås, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det internationella utvecklingssamarbetet i EU och FN behöver förbättras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk bistånds- och utvecklingspolitik ska sträva efter att skapa långsiktig förändring genom att angripa grundorsakerna till problemen, fungera som hävstång för utveckling, bygga långsiktiga relationer och på sikt göra områden och länder biståndsberoende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler aktörer inklusive näringslivet behöver bidra till en hållbar utveckling och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka förankringen till det svenska samhället och öka det bilaterala biståndet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdhet både är ett mål i sig och en förutsättning för att utrota fattigdom och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnors och flickors samt hbtqi-personers lika rätt till politiskt inflytande och beslutsfattande, ekonomisk egenmakt, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, frihet från våld och rätt till

- fred och säkerhet är fundamentalt viktigt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att stärka jämställt beslutsfattande i det internationella klimatsamarbetet och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att biståndsbudgeten ska fungera som hävstång för utveckling och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt utvecklingssamarbete behöver fokuseras ytterligare för att åstadkomma långsiktig förändring och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hållbara jobb ska vara en tydlig fokusering i svenskt bistånd och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatomställning och tillgång till grön energi ska vara en tydlig fokusering i svenskt bistånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatbiståndet inte ska finansiera fossila utsläpp och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatbiståndet ska gå till de länder som har det svårast att själva klara omställning och anpassning samtidigt som det bidrar till det riksdagsbundna målet för svenskt bistånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att demokratisk utveckling och rättsstatens principer ska vara en tydlig fokusering i svenskt bistånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att långsiktighet måste finnas i demokratibiståndet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvecklingsbiståndet tydligare behöver bidra till inkludering av personer på landsbygden, inte minst kvinnor, med särskilt fokus på att öka produktionen och förädlingsvärdet inom jordbruket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jordbruksbistånd och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska internationella utvecklingsbiståndet bättre behöver samordnas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stå upp för enprocentsmålet i biståndet och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt bistånd ska utgå från OECD- Dacs regelverk för hur biståndet kan användas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om långsiktig finansiering av utvecklingsbiståndet och tillkännager detta för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fungerande skattesystem i utvecklingsländer är viktiga för en hållbar utveckling och mindre korruption, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark röst för ett bättre multilateralt system, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt bistånd inte ska gå till finansiering av investeringar, exempelvis via investeringsbankerna, som bidrar till att stärka auktoritära regimers regionala eller globala makt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handels- och biståndspolitiken tydligare behöver hänga samman, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU tilldelar afrikanska länder samma preferenser gällande ursprungsregler och tullfrihet, inklusive för jordbruksprodukter, och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU börjar förhandla om ett ekonomiskt partnerskap med AFCFTA, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges Afghanistanstrategi behöver uppdateras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver göra ett omtag vad gäller biståndets utformning till Afghanistan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av ökat bistånd till Ukraina och tillkännager detta för regeringen.

Befäst befintligt biståndsmål

Sedan länge är det riksdagsfästa målet för svenskt bistånd att Sveriges internationella bistånd ska skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Ett mål som det sedan länge funnits en bred samsyn kring bland riksdagens partier. Partnerskap och lokalt ägarskap, mänskliga rättigheter och de fattigas perspektiv utgör grunden i Sveriges politik för global utveckling och bör fortsatt göra det.

Internationell utvecklingspolitik i en ny geopolitisk brytningstid

En global världsordning växer nu fram som är präglad av maktförhållanden och en värderingskonkurrens där de normer som format vår värld sedan andra världskriget allt mer tunnans ut. I den tidsepok vi har vuxit upp under har klassiska liberala värden som frihandel och mänskliga rättigheter varit den självklara normen. I den tidsepoken sågs dessa värden som allmängiltiga och det talades till och med om ”historiens slut” i meningen att mänskligheten äntligen enats om en uppsättning normer och värderingar. Utmaningen låg inte längre i att definiera målen och inriktningen för utveckling. Utmaningen låg i att så snabbt som möjligt uppnå målen.

Idag ifrågasätts denna liberala världsordning av allt fler. Kritik mot den liberala världsordningen och globaliseringen framförs från olika håll. Udden är riktad både mot den gamla världsordningens förmåga att faktiskt leverera utveckling och mot dess

normativa legitimitet. Kritiken sträcker sig även till liberala staters internationella utvecklingsagendor, som av många upplevs som alltför ideologiskt styrda och med ett skadligt uppifrånperspektiv. I globaliseringens kölvatten ser vi en klimatkris och minskning av biologisk mångfald som drivs av företag som saknar hållbarhetsnormer och ansvarstagande ägare, och där många verkar i länder utan en fungerande rättsstat präglade av korrupktion och maktmissbruk. Samtidigt som generationer av ungdomar i fattigare länder lämnat fattigdom och kan se fram emot betydligt längre liv än sina föräldrar är vägen till ett arbete och motståndskraft mot naturkatastrofer och pandemier ofta bräcklig. Förväntningarna på ökad frihet, tillväxt och välfärd hos en generation som vuxit upp med en ökande BNP och globala vaccinationsprogram omvandlas alltför sällan till trygga jobb och egenmakt.

Den inrikespolitiska debatten i USA och EU, inklusive i Sverige, präglas av fragmentering och allt skarpere ideologiska skiljelinjer som ställs mot varandra. Globalt rör vi oss tillbaka mot en polariserad världsordning präglad av skarpa ideologiska skiljelinjer där det system av institutionaliserat globalt samarbete som präglat efterkrigstiden saknar starka förkämpar.

När globalisering och liberalism alltmer ifrågasätts växer nu konturerna av en alternativ världsordning fram. Vi går från en multilateral värld präglad av liberala ideal om öppenhet och frihandel till en värld med globala block och regionala stormakter där var och en propagerar för sin världsbild och sitt normsystem. Det tydligaste exemplet är Kinas växande globala maktambitioner där kommunistpartiet genom politiken för ”Ett bälte, en väg” saluför en djupgående och massiv utvecklingsagenda, men präglad av egenintressen och utan Agenda 2030:s liberala normativa grund. Kina slår istället mynt av sin unika profil som ett land som på samma gång är en supermakt och ett utvecklingsland, vilket är en kombination med stark attraktionskraft för afrikanska ledare då den också legitimerar auktoritärt styre och rimmar till synes väl med en etablerad postkolonial kritik mot västvärlden.

I denna brytningstid vill vi i Centerpartiet tydliggöra vår politik för internationell utveckling. När vi nu står i en systemkonflikt där auktoritära och nationalistiska intressen utmanar den liberala världsordningen tar vi klart ställning för liberalism, jämlikhet och öppenhet och utformar en politik där internationellt utvecklingssamarbete kan spela en strategisk roll.

Centrala ställningstaganden för Sveriges internationella utvecklingspolitik

Centerpartiets utvecklingspolitik baseras på fem centrala ställningstaganden. Ställningstagandena ger en långsiktig riktning för hur Centerpartiet vill utforma Sveriges internationella utvecklingspolitik.

Jämställdhet – ett mål i sig och en förutsättning för att utrota fattigdom och förtryck

Jämställdhet är såväl ett mål i sig som en förutsättning för att kunna utrota fattigdomen och ofriheten i världen. Antiliberala och traditionella värderingar cementerar i många

samhällen patriarkala strukturer där kvinnor och flickor ges ett lägre värde än män och pojkar. Det är vi starkt emot. Kvinnors och flickors rättigheter gäller på livets alla områden. Kvinnors, flickors och hbtqi-personers lika rätt till politiskt inflytande och beslutsfattande, ekonomisk egenmakt, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, frihet från våld och rätt till fred och säkerhet är fundamentalt för Centerpartiet.

Samtidigt som jämställdhet är ett fundamentalt mål för Centerpartiet är det också en effektiv strategi för hållbar utveckling. När flickor och kvinnor får bättre tillgång till formella arbeten, politiska positioner, utbildning och landrättigheter, och är fria från könsrelaterat våld, ökar också deras välbefinnande och egenmakt och därmed deras förutsättningar att vara aktiva aktörer samt bidra till de samhällen de lever i och till en hållbar utveckling. När kvinnor involveras i fredsprocesser blir förutsättningarna för en varaktig fred bättre. När förutsättningarna för återuppbyggnad finns efter en konflikt, i varje sådant läge där det finns en chans att bygga till någonting bättre, måste kvinnors meningsfulla deltagande finnas med också i utformningen av investeringsprogram, i infrastrukturprogram osv. där Världsbanken och IMF bidrar till finansieringen. Det kan Sverige påverka genom en samstämmig politik i multilaterala och bilaterala forum. Jämställdhetsarbetet kan inte utföras i ett vakuum utan måste ske integrerat med politiska, socioekonomiska och kulturella utvecklingsprocesser. Det är avgörande att pojkar och män inkluderas i arbetet.

Vi kommer alltså aldrig att kunna lyfta världens fattiga och minska fattigdomen globalt om vi samtidigt inte anlägger ett jämställdhetsperspektiv när vi utvecklar vår politik. Jämställdhet är därför en strategiskt viktig faktor för utveckling och ett genomgående perspektiv i samtliga ställningstaganden i denna rapport.

Förstärk förankringen till det svenska samhället och öka det bilaterala biståndet

Det svenska bilaterala biståndet utgör idag knappt 40 procent av den totala biståndsbudgeten och präglas av hög kvalitet och goda resultat. Det bilaterala biståndet gör det möjligt för Sverige att styra resurserna till insatser som mycket tydligt genomsyras av de värderingar som vi anser ska ligga till grund för allt svenskt bistånd, såsom jämställdhet, demokrati och hållbarhet. Det bilaterala biståndet skapar dessutom förutsättningar för en demokratisk förankring i och deltagande av det svenska samhället i utvecklingsagendan.

Centerpartiet är en stark förespråkare av det multilaterala systemet och vi ser att multilaterala aktörer har en viktig roll i utformningen och genomförandet av internationell utveckling. Men vi ser idag att mycket finansiering går via de multilaterala kanalerna även när det bilaterala biståndet skulle kunna ge bättre utvecklingsresultat. Centerpartiet förespråkar därför en betydlig ökning av det bilaterala biståndet och vi presenterar i den här rapporten konkreta insatser för att stärka det svenska bilaterala biståndets möjligheter att uppnå ännu bättre resultat.

Centerpartiet ser ett stort värde i en utvecklingspolitik där breda lager av det svenska civila samhället och näringslivet är direkt engagerade. De utgör den historiska grunden för Sveriges internationella utvecklingssammanhang och är en förutsättning för Sveriges framgångsrika arbete på området. Medan Sveriges offentliga utvecklingssamarbete i

många olika länder sträcker sig fem decennier bakåt i tiden har representanter från vissa delar av det svenska samhället ett hundraårigt engagemang bakom sig.

Det offentliga biståndet ska därför inriktas på att möjliggöra hela det samlade svenska samhällets engagemang i utvecklingspolitiken. Genom att bredda och fördjupa engagemanget i Sverige ökar dessutom den demokratiska förankringen av vårt internationella utvecklingssamarbete.

Det civila samhället har en central roll i det internationella utvecklingssamarbetet. Här finns en lång tradition av och djup kunskap om utvecklingsfrågor, goda kontakter på både lokal och nationell nivå, och en mycket värdefull folklig förankring som skapar förståelse och legitimitet för utvecklingsfrågor hos den svenska allmänheten.

Målen i Agenda 2030 kan inte uppnås utan det privata näringslivets aktiva och ansvarsfulla engagemang. Men det är också värdefullt att det svenska näringslivet får en tydligare och mer självklar roll i det svenska utvecklingssamarbetet för att säkra samhällsförankringen och fortsätta bygga på de långsiktiga relationerna med partnerländer som kan leva vidare när det svenska biståndet en dag kan avvecklas. Privata företag är motorer för innovationer och investeringar, de skapar arbetstillfällen, ökar skattebasen och driver på offentliga investeringar i infrastruktur. Svenskt näringsliv är världsledande inom en rad områden som är avgörande för att möta de globala utmaningarna som är kopplade till Centerpartiets tematiska fokuseringar i utvecklingspolitiken.

En större närvaro av fler svenska aktörer i utvecklingspolitiken utöver det civila samhället och näringslivet, såsom akademien, investerare och Kooperationer, ger ett starkt bidrag till en snabbare utveckling bort från fattigdom och ofrihet och skapar en bredare grund för Sveriges relationer i det internationella utvecklingssamarbetet.

Fokusera det svenska utvecklingssamarbetet än mer

De globala utmaningarna som Agenda 2030 identifierar präglas av stor komplexitet och pekar på behovet av djup kunskap och långsiktiga förändringar. Sveriges internationella utvecklingssamarbete ska användas för att bidra till en djupgående och beständig förändring. Det görs genom att bekämpa grundorsakerna till fattigdom och förtryck, inte enbart deras konsekvenser. Bara så kan utvecklingssamarbetet nå sitt övergripande mål om att utrota fattigdomen och att på sikt avveckla sig självt.

Sverige har gedigen kunskap inom många olika områden och vårt utvecklingssamarbete håller hög kvalitet. Men Sverige kan och ska inte göra allt. Även om intentionen är god är det svenska utvecklingssamarbetet idag så tunt utspritt i många länder och på många tematiska områden att Sveriges förmåga att göra bestående skillnad riskerar att urholkas. För att det svenska biståndet ska kunna bidra till djupgående förändring och fungera som en effektiv hävstång krävs därför en ökad fokusering av Sveriges internationella engagemang.

En fokusering av det svenska biståndet ska ta utgångspunkt i och utveckla de globala målen i Agenda 2030 och målsättningarna i Parisagendan som svenska aktörer bäst kan bidra till att nå. Vi är bra på mycket men behöver bli bättre på att fokusera på det vi är bäst på. Vi ska verka där vi kan göra mest skillnad, och där ska vi vara världsledande. Genom att uppmuntra andra länder att följa samma principer och genom att verka för en god samordning inom EU och i andra forum skapas en effektiv och rationell arbetsfördelning för internationell utveckling.

Centerpartiet vill därför kraftsamla och fokusera det svenska utvecklingssamarbetet runt tre tematiska områden:

1. Hållbara jobb,
2. Klimatomställning och grön energi samt
3. Demokrati och rättsstatens principer.

Bortom biståndet – biståndsbudgeten som hävstång för utveckling

Volymer på de investeringar som krävs för att uppnå en hållbar utveckling överstiger vida det samlade biståndets volymer. Inte ens de samlade privata och offentliga investeringar som görs för hållbar utveckling räcker för att uppnå målen i Agenda 2030. Enligt FN:s egna beräkningar krävs det sammantaget minst en fördubbling av investeringarna i hållbarhet för att nå dessa mål. Utan ett brett och nära samarbete med privata investerare och näringslivet som fokuserar på ett ökat engagemang kommer hållbarhetsmålen inte att uppnås.

Centerpartiet ser därför att en av biståndets viktigaste roller är att frigöra engagemang och investeringar bortom biståndsbudgeten och att skapa förutsättningar för andra och större kapitalflöden som bidrar till hållbar utveckling. Centerpartiet vill fortsätta att investera en procent av Sveriges BNI till den internationella utvecklingsagendan. Det enprocentiga bidraget ska ses som ett medel för att mobilisera betydligt större volymer från andra aktörer. Vi vill att det internationella biståndet används som en hävstång för att mobilisera större krafter i näringsliv, stater, civilsamhälle och internationella system. Hävstångseffekten skapas genom att det internationella biståndet mobiliserar såväl kapital, engagemang och tid som innovation. På så sätt kan värdet av varje skattekrona som investeras i de globala målen mångfaldigas.

Genom att använda det internationella utvecklingssamarbetet som en hävstång för mobilisering av andra resursflöden byggs en tydlig väg bort från ett biståndsberoende till förmån för en övergång till bredare relationer.

Centerpartiet vill att svensk internationell utvecklingspolitik ska bygga på en tidsatt nollvision för utvecklingspolitiken i varje land där vi är verksamma. Vi har under decennier varit med och byggt upp vad som ofta framställs som det svenska biståndets adelsmärke, nämligen långsiktiga relationer och partnerskap. Detta är vi stolta över. Vi vill därför sätta tydliga mål för att fasa ut utvecklingspolitiken i land efter land och där istället bygga bredare relationer inom handel, kultur och forskning. Dessa mål ska ställas upp mot en tydlig och realistisk tidslinje i varje land där vi bedriver utvecklingspolitik. När vi uppnått de resultat som vi vill ska vi fasa ut biståndet och växla upp bredare relationer. Att fokusera på biståndsbudgeten som hävstång för bredare resursflöden ser vi som den snabbaste vägen bort från biståndsberoende.

Förbättra det internationella utvecklingssamarbetet i EU och FN

Centerpartiet vill att Sverige ska verka för samarbeten inom EU och FN som effektivt bidrar till att främja internationell utveckling och säkerställa liberala värderingar. Sveriges historiska roll inom utvecklingssamarbetet ger en mycket god grund och stor legitimitet för en stark svensk röst i världen. Vi är och ska utveckla vår roll som fanbärare i det multilaterala systemet för ökad jämställdhet, fattiga människors perspektiv, klimatet och frihandel.

Den förändrade geopolitiken innebär att den världsordning som skapades efter andra världskriget utmanas av en fragmentering där regionala block saluför alternativa världsbilder och normsystem. USA:s roll som internationell aktör är starkt försvagad och oavsett vem som sitter i Vita huset har nationalistiska strömningar växt sig starka i landet. Varken EU eller FN fyller det vakuum som USA:s tillbakadragande skapat. EU:s externa dimension försvagas av medlemsstater som är upptagna av svag intern samordning och olika syn mellan länder på hur EU ska utvecklas. FN-systemet genomgår regelmässigt reformer för ökad effektivitet men lider av strukturella trögheter som fördunklar en tydlig normativ vision och förhindrar den exekutiva slagkraft som behövs. Trots detta står det klart för Centerpartiet att både FN, EU och Sverige behöver vara närvarande och starka internationella aktörer. Tillsammans behöver vi stå upp för liberala värderingar som lett till utveckling och större jämlikhet och välstånd för fler runt om i världen. Och vi behöver göra det i mer än ord.

Samtidigt som Sveriges nära relation med FN är en styrka utgör det även en risk om kraven på effektivitet och leverans sjunker. Varje skattekrona ska förvaltas för största möjliga hållbara resultat för fattiga människor och global utveckling. Vi ska inte förvänta oss något annat än god kvalitet, effektivitet, transparens och leveranssäkerhet av FN. Därför måste även FN-systemets förmåga att bidra utsättas för en ökad konkurrens genom systematisk och transparent jämförelse och där de olika FN-organisationernas leveranskapacitet ställs mot tydliga alternativ. Centerpartiet vill att när Sverige väljer att samarbeta med FN-organisationer ska det göras utifrån en tydlig bild av att detta är det mest effektiva sättet att uppnå hållbara resultat med fattiga och ofria människors behov i centrum.

Samtidigt som vi vill öka trycket på effektivitet och resultat inom FN-systemet vill vi öka möjligheterna för svenska aktörer inom det offentliga, näringslivet, civilsamhället och forskningen att bidra till global utveckling. Vi tror att detta kommer att leda till en viktigare roll för svenska aktörer och att en större andel medel förvaltas av dessa i partnerskap med aktörer i utvecklande och mer utvecklade länder. Vi sätter medvetet inget mål för andelen av biståndet som bör gå via bilaterala respektive multilaterala kanaler men vi slår fast principen att utgångspunkten för val av kanal ska vara förmågan att hållbart och långsiktigt bidra till global utveckling.

Samma krav på effektivitet, måluppfyllelse och tydligt genomslag för svenska värderingar ska gälla i vår relation till EU-kommissionens utvecklingssamarbete, även om storleken på vårt ekonomiska bidrag är mindre rörlig än vad som är fallet med FN. Centerpartiet vill att Sverige söker olika vägar att växla upp våra erfarenheter av internationellt utvecklingssamarbete inom EU.

Fokusera för djupgående förändring

De globala utmaningarna som Agenda 2030 identifierar präglas av stor komplexitet och pekar på behovet av djup kunskap och långsiktiga förändringar. Sveriges internationella utvecklingssamarbete ska användas för att bidra till en djupgående och beständig förändring. Det görs genom att bekämpa grundorsakerna till fattigdom och förtryck, inte enbart dess konsekvenser. Bara så kan utvecklingssamarbetet nå sitt övergripande mål om att utrota fattigdomen och att på sikt avveckla sig självt.

Ofta är grundorsakerna komplexa och kräver samordning på alla nivåer, från den lokala till den internationella, och att aktörer från samhällets olika sektorer samarbetar för att nå samma mål. Sverige har gedigen kunskap inom många olika områden och vårt utvecklingssamarbete är ofta världsledande. Men även om och när vi är bäst i världen vad gäller utvecklingspolitik så räcker inte det. Det krävs en substantiell ökning i volym och effektivitet för att göra bestående skillnad. Idag är det svenska utvecklingssamarbetet så tunt utspritt i många länder och på många tematiska områden att Sveriges förmåga att göra bestående skillnad riskerar att urholkas. För att det svenska biståndet ska kunna ha en avgörande betydelse krävs att det utformas för att fungera som en effektiv hävstång på andra förändringsaktörer inom marknad och civilsamhälle och att det verkar fokuserat inom ett mindre antal områden.

En fokusering av det svenska biståndet ska ta utgångspunkt i de globala mål i Agenda 2030 och de målsättningar i Parisagendan som svenska aktörer bäst kan bidra till att nå. Vi är bra på mycket men behöver bli bättre på att fokusera på det vi är allra bäst på. Sverige måste våga välja väg och fokusera där vi har bäst förutsättningar att bidra till bestående och hållbar utveckling. I de länder där vi väljer att gå in med långvarigt bilateralt stöd är det av stor vikt att vi bygger upp landspecifik kompetens på UD och Sida, för att kunna verka effektivt och för att kunna kanalisera nödvändiga resurser.

Vi ska verka där vi kan göra mest skillnad, och där ska vi vara världsledande världsförbättrare. För att öka genomslaget av det svenska internationella utvecklingssamarbetet behövs ett fokus som möjliggör hållbara resultat. Centerpartiet vill därför kraftsamla det svenska utvecklingssamarbetet runt tre tematiska mål som är centrala för det övergripande målet om minskad fattigdom och frihet från förtryck. Alla tre mål är sprungna ur och bidrar till de 17 globala målen för hållbar utveckling. Våra prioriteringar är utformade för att motverka grundorsaker till fattigdom och ofrihet inom ett flertal av de globala målen, och med svenska mervärden i åtanke.

Hållbara jobb

Bidrar till Agenda 2030 mål 5 Jämställdhet, mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Det behövs fler riktiga jobb i världen med anständiga arbetsvillkor. Möjligheterna till ett eget arbete och en egen inkomst är den viktigaste vägen ur fattigdom, inte minst för kvinnor. Centerpartiet vill därför införa en arbetslinje i det internationella utvecklingssamarbetet med särskilt fokus på jobb i den privata sektorn.

Afrika kommer att uppleva en urbaniseringstakt som är snabbare än någon gång tidigare i världshistorien.

Under de närmaste 25 åren väntas en halv miljard människor flytta till städer i Afrika i jakt på alternativa försörjningsmöjligheter. Hållbara jobb måste därför även skapas på landsbygden där över 75 procent av de som lever i fattigdom bor. Flertalet är kvinnor som jobbar i ineffektiva jordbruk. Övergången från dåligt betalda jobb under usla arbetsförhållanden och med låg produktivitet, till hållbara jobb går via utbildning och legala reformer. På landsbygden är det särskilt viktigt med reformer som utvecklar lantbruket och rättssystem som säkerställer äganderätten till mark även för fattiga och för kvinnor. Avsaknaden av jobb i städer och på landsbygden är redan idag en stor källa till frustration bland unga människor och en pådrivande faktor bakom fattigdom och migrationsströmmar. Bristen på jobb inom den formella sektorn underminerar även möjligheten till beskattning vilket påverkar länders förmåga att bygga upp ett socialt skyddsnet och fungerande institutioner.

I Sverige finns stor erfarenhet av att främja hållbart arbete, och arbetsmarknadens parter tar ett stort ansvar baserat på frivilliga avtal, vilket främjar organisering och utgör en viktig del av ett rikt föreningsliv. Det är en modell som fler länder skulle gynnas av. Ett riktat stöd till skapandet av fler hållbara jobb, med särskilt fokus på småföretagare, unga och kvinnor, lägger grunden för ett mer långsiktigt och hållbart globalt välbefinnande.

Hållbara jobb förutsätter att barn och vuxna erbjuds möjlighet till utbildning som håller hög kvalitet. Bara då kan de konkurrera på en globaliserad arbetsmarknad och ekonomi, och därmed bidra till en hållbar utveckling. Många av de nya arbetstillfällena som måste skapas i utvecklingsländer kommer att finnas i de snabbt växande städerna och inom industri, it och tjänstesektorer. Utbildning är en förutsättning för denna omställning och det är särskilt viktigt att fokusera på flickors skolgång eftersom långt fler flickor än pojkar i världen inte går i skolan. En mer utbildad arbetskraft leder till minskad fattigdom.

Klimatomställning och tillgång till grön energi

Bidrar till Agenda 2030 mål 5 Jämställdhet, mål 7 Hållbar energi för alla, mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, mål 13 Bekämpa klimatomställningarna samt mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Klimatet är vår tids största utmaning. Alla bidrar till klimatförändringarna men de som bidrar minst till problemen drabbas hårdast av deras konsekvenser. Detta gäller människor som lever i fattigdom och särskilt fattiga kvinnor och flickor som utgör en stor majoritet av världens fattiga.

Idag bidrar fattiga länders utvecklade ekonomier till en relativt liten andel utsläpp av växthusgaser. Men om dessa länders ekonomier utvecklas med samma stora klimatavtryck som västvärlden blir effekten på klimatet och den biologiska mångfalden förödande. Planeten har inte råd med att dessa ekonomier upprepar samma utvecklingsmönster som västvärlden. Vi har därför både ett ansvar och ett intresse i att stödja etableringen av hållbarare utvecklingsmönster.

Om vi ska klara av 1,5-gradersmålet kommer det att krävas en grön omställning i hela världen inklusive i låginkomstländer, med fokus på att möjliggöra en hållbar väg ut ur fattigdomen. Detta gäller både på landet och i städer. Vägen ur fattigdom går för många människor genom en ökad effektivitet av jordbruket som även är en viktig del för att klara livsmedelssäkerheten globalt. De reformer som krävs för att växla upp

effektiviteten i jordbruket måste vara klimatsmarta. Samma produktions- och konsumtionsmönster som präglar rika länder i väst kan inte vara förebild om vi ska klara klimatet och den biologiska mångfalden. Samtidigt står världen inför en fortsatt stegrande urbanisering och övergång till en livsstil som riskerar ett betydligt större klimatavtryck. Här krävs kraftfulla åtgärder där tillgång till förnybar energi och energieffektivisering är centralt. Vägen ut ur fattigdom kan inte vara fossildriven utan måste drivas av grön energi och kantas av biologisk mångfald. Klimatbiståndet ska inte finansiera fossila utsläpp utan istället gå till de länder som har svårast att själva klara omställning och anpassning och samtidigt bidra till det riksdagsbundna målet för svenskt bistånd.

Det behövs även kraftfulla insatser för att minska klimateffekten av urbanisering och anpassa utsatta samhällen och växande städer till klimatförändringarnas oundvikliga konsekvenser. Idag lever 600 miljoner människor i Afrika utan tillgång till elektricitet och närmare 1 miljard lagar mat i energislukande spisar eller över öppen eld. Nuvarande nivå på investeringarna i förnybar energi innebär att dessa siffror inte kommer att minska, eftersom förbättringarna som sker bara ligger i nivå med befolkningstillväxten. Centerpartiet vill satsa mer på ett globalt klimatarbete genom att främja tillgången till förnybar energi och energieffektivisering med utgångspunkt i fattiga människors rätt till utveckling och frihet och med kvinnor och flickor i särskilt fokus. Vi vill öka investeringarna i projekt som ökar tillgången till förnybara och effektiva energisystem, exempelvis genom att dela risk med företag som investerar i sektorn. Svensk miljöteknik och energitänkande inom företagande och forskning liksom våra värderingar för hållbarhet, jämlikhet och offentliga institutioner utgör en god grund för att bidra till hållbara och jämlika globala lösningar.

Det är fattiga människor som ofta saknar alternativa försörjningsmöjligheter och som är direkt beroende av lokal jordbruksproduktion som påverkas mest av förändringar i nederbördsmonster och temperaturer. Kvinnor står för en absolut majoritet av jordbruksarbetet och matproduktionen i utvecklingsländer. Kvinnorna är därmed i större utsträckning än män beroende av naturresurser från skogen och jordbruket. När vädret blir torrare och regnen kommer allt mer oregelbundet och oförutsägbart drabbas alla, men kvinnorna drabbas hårdast.

Globalt är jordbruket såväl en del av problemet som ett svar på klimatutmaningen. Jordbruket står för betydande utsläpp, men en stor del av dessa kommer från industriella jordbruk i hög- och medelinkomstländer, samt från ändrad markanvändning. Det är oerhört viktigt att stävja skogsskövling, särskilt i länder med stora arealer regnskog, och att minska suget efter ny jordbruksmark genom ett effektivare jordbruk. Att på ett hållbart vis öka produktionen från mindre jordbruk utan att öka utsläppen är därför avgörande, både för klimatet och för fattigdomsbekämpningen. Tillgång till förnybar energi är en viktig del i att öka produktiviteten i jordbruket genom att exempelvis möjliggöra förädling av jordbruksvaror på lokal nivå och skapa obrutna kylkedjor som möjliggör handel. Insatser för utbildning, rationalisering och nya brukandemetoder, såsom agroforestry, skulle kunna kombinera ökad produktion, hållbarhet och klimatreiliens med minskade koldioxidutsläpp.

Demokratisk utveckling och rättsstatens principer

Bidrar till Agenda 2030 mål 5 Jämställdhet, mål 10 Minskad ojämlikhet och mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Värnandet av människans grundläggande fri- och rättigheter är kärnan i Centerpartiets politik. I en tid då inskränkningar av demokratin, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer blivit allt vanligare vill vi använda det svenska utvecklingssamarbetet för att värna liberala värden. Vi ska stödja uppbyggnaden av rättsstater där all makt måste följa lagar och regler som gäller lika för alla och envar, inklusive makthavarna. Offentliga institutioner som utgår från opartisk rättstillämpning och ett starkt och oberoende rättsväsende är fundamentalt i en rättsstat. I en liberal stat värnas demokrati, förenings- och yttrandefrihet som manifesteras i ett fungerande flerpartisystem med demokratiska partier, fria och rättvisa val och ett livskraftigt civilsamhälle.

5,1 miljarder människor världen över lever idag med rättsliga problem som inte får en lösning. Merparten rör vardagsproblem såsom tillgång till jobb, mark och egendom, sociala förmåner, utbildning och hälsa. Med andra ord har en stor del av jordens befolkning inte full tillgång till rättvisa. Rättsliga institutioner och förvaltning av god kvalitet är avgörande för att tillgodose dessa vardagliga problem genom att säkerställa att de hanteras rättvist och rättssäkert. Lika viktigt är ett livskraftigt civilsamhälle som kan ge människor möjlighet att engagera sig för att lösa problem tillsammans eller att gemensamt kräva sin rätt.

Kvinnor och flickor drabbas ofta oproportionerligt av avsaknad av rättvisa. När kvinnors rättsliga skydd saknas eller inte är starkt nog att överkomma ojämlika sociala eller traditionella normer leder det till förtryck. Kvinnor drabbas av begränsad politisk representation, hindras att äga mark och driva företag, saknar rätt till utbildning och hälsa och drabbas ytterst av diskriminering och fysiskt våld. Ett inte obetydligt problem är informella rättssystem och hederskultur som gör att främst kvinnor, men också män, inte har tillgång till formell rättsskipning. Istället är de som individer utlämnade till gruppens sociala normer och hederskulturens förtryckande strukturer. Genom att anlägga ett jämställdhetsperspektiv i vårt stöd till reformering av formella rättsstrukturer kan vi bidra till att säkerställa att kvinnors och flickors rättigheter också ger resultat för att uppnå bättre hälsa, bättre resultat i barns utbildning, bättre tillgång till egendom och förbättrad ekonomi för familjer och ytterst ökad ekonomisk tillväxt och säkerhet för samhällen och stater.

I dag hålls många människor kvar i fattigdom och ojämlikhet av svaga statsstrukturer med politiker och tjänstemän vars brist på vilja och förmåga att upprätthålla rättsstatens principer leder till korruption. I brist på ett fungerande system tenderar människor att vända sig till informella system som är uppbyggda kring normer som inte alltid rimmar med rättsstatens principer. Ungefär hälften av världens befolkning lever i länder där auktoritära krafter systematiskt och framgångsrikt underminerar grundläggande fri- och rättigheter. De formella rättsstrukturer som idag finns i många utvecklingsländer är ofta korrupta och inte sällan den auktoritära statens förlängda arm. Det kan i sig verka hämmande på individens vilja att vända sig till dem. Det behövs både en reformering av formella institutioner och förändringar av samhällseliga normer för att uppnå framgångsrik förändring.

Att stärka rättsstaten är att påverka maktförhållandena i ett land. Fungerande demokratiska institutioner och försvar för mänskliga rättigheter utgör ett ramverk som stärker fattiga och utsatta människors rättigheter och skyddar dem mot övergrepp.

Rättsliga institutioner är också nödvändiga för att minska korrruption och för att begränsa och försvåra politiskt förtryck. De utgör ett motstånd mot en allt starkare global trend av minskande demokratiskt utrymme. Starka och motståndskraftiga institutioner är grunden för fred, rättvisa och hållbar utveckling byggd på respekt för mänskliga rättigheter.

Centerpartiet menar att utvecklingsbiståndet måste ta avstamp i denna vetskap och prioritera satsningar utifrån vad som verkligen bygger och befäster demokrati och rättsstat i ett land och globalt.

Korrupsionsbekämpning är därför centralt i Centerpartiets internationella utvecklingsagenda. Det innebär bland annat att främja kompetens och kapacitet inom de nationella och internationella rättsliga institutionerna, att stärka föreningslivets möjlighet till insyn och granskning, att premiera äganderätten och motverka all form av diskriminering.

Att det finns en långsiktighet i demokratibiståndet är viktigt, inte minst eftersom det tar tid att demokratiseras och för att över tid kunna stå upp för de demokratikämpar som lever under hot och förtryck från regimen. Det behöver dock finnas en större flexibilitet i demokratibiståndet och bättre förutsättningar för att snabbt kunna ändra det svenska engagemanget i länder vid negativ demokratisk utveckling i enlighet med principen om *more for more, less for less*. Med det menas att utvecklingssamarbetet behöver anpassas till rådande omständigheter i syfte att nå uppsatta mål. Vid negativ demokratisk utveckling behöver biståndet vara flexibelt och ändamålsenligt samtidigt som förändringar behöver föregås av en nära dialog mellan regeringen, ansvariga myndigheter samt berörda aktörer i det civila samhället.

För att långsiktigt uppnå robust demokratisk förändring är tillgången på utbildning för pojkar och flickor av stor vikt. Människor måste få en chans att lära sig läsa, lära sig sina rättigheter och förstå sin omvärld.

Centerpartiet vill

- Att en majoritet av den svenska biståndsbudgeten går till de tre prioriterade områdena.
- Att utrikesförvaltningen och myndigheter som förvaltar det internationella utvecklingssamarbetet fördjupar sitt arbete och sin expertis inom de tre prioriterade områdena.
- Att beslut om långvarigt bilateralt stöd också ska följas av investeringar i land-specifik kompetensuppbyggnad.
- Att en arbetslinje med fokus på hållbara jobb, särskilt inom privata sektorn, etableras i biståndet.
- Att utbildning som bidrar till jobbskapande särskilt premieras.
- Att insatser som motverkar förändringarna av klimateffekterna och värnar den biologiska mångfalden ökar.
- Att tillgång till och produktiv användning av förnybar och effektiv energi prioriteras.
- Att fokuset på klimatomställning och klimatanpassning ökar, både i utsatta samhällen och i växande städer.
- Att en högre andel av det svenska biståndet går till jordbruk i låginkomstländer, med särskilt fokus på att öka produktionen och förädlingsvärdet inom jordbruket.
- Att insatser som syftar till demokratisk utveckling och att stärka rättsstaten ökar.

- Att åtgärder för att motverka korruption och stärka äganderätten för svaga grupper prioriteras.

Ett samordnat svenskt internationellt utvecklingssamarbete

Allt sedan det svenska internationella utvecklingssamarbetet inleddes har många svenska aktörer varit involverade i dess utformning och genomförande. Sveriges internationella utvecklingssamarbete har starka historiska rötter i breda lager av det svenska samhället. Kyrkor och folkrörelser utvecklade tidigt internationella förgreningar och många svenska företag och enskilda entreprenörer har bidragit till hållbar utveckling på olika globala marknader, inklusive i Afrika, Latinamerika och Asien. Förutom UD och Sida finns det idag ett flertal offentliga aktörer som på olika sätt är inblandade i utvecklingssamarbetet, inklusive Swedfund, Business Sweden, MSB, Folke Bernadotteakademien, Nordiska afrikainstitutet, SCB, Skatteverket och Naturvårdsverket, för att nämna några. Sveriges samlade akademi besitter djup teoretisk och praktisk erfarenhet av internationellt utvecklingssamarbete. Företag har en ovärderlig och djuplodande kompetens och erfarenhet av att investera och utveckla inom områden som bidrar till uppfyllandet av de globala målen.

Centerpartiet delar utgångspunkten i Agenda 2030 att olika aktörer i samhälle och näringsliv har en viktig roll för att nå de globala hållbarhetsmålen. Ingen aktör har fullständiga lösningar på de globala utmaningarna. Vi är samberoende och måste därför samarbeta. Lösningarna skapas i möten mellan olika synsätt och erfarenheter.

Som en del i Centerpartiets vision om det offentliga roll som en hävstång för mobilisering av större krafter för internationellt engagemang för utveckling vill vi därför verka för en större samordning mellan olika svenska aktörer som vill bidra till hållbar internationell utveckling och för att nå de globala målen i Agenda 2030.

Centerpartiet vill därför etablera en samordningsfunktion med ansvar för att stödja och samordna alla svenska aktörer som verkar för internationell utveckling inom de av Centerpartiet tre prioriterade områdena i kapitel 6. Samordningsfunktionen ska ha som målsättning att bidra till en bättre måluppfyllelse för hela Sveriges arbete med Agenda 2030. Hit ska statliga aktörer, näringsliv, civilsamhälle, akademi och andra aktörer kunna vända sig om de vill påbörja, samordna och utveckla sina engagemang, hitta kommersiella eller andra partners, få finansiellt stöd, utveckla program och affärsplaner, ta del av tematisk och geografisk expertis och dela information. Samordningsfunktionen ska även inkludera omfattande relationer med motsvarande aktörer i partnerländerna för en stärkt dialog och kunskapsutbyte för att säkerställa ett lokalt ägarskap. Detta är ett omfattande uppdrag som måste resurssättas därefter, både med personal och med ekonomiska resurser.

Det offentliga Sverige ska gå före genom en fokusering av resurser och kompetens kring de tre prioriterade områden som vi har identifierat i den här rapporten. Detta ska säkerställa en ökad samstämmighet mellan politikområden och underlätta för icke-statliga aktörer att få information om Sveriges samlade arbete inom området.

Centerpartiet vill

1. Att en samordningsfunktion skapas som förenklar möjligheter för fler aktörer i civila samhället, näringslivet och akademien att engagera sig i utvecklingssamarbetet, samt dela information och idéer inom de tre prioriterade områdena i ett fokuserat utvecklingssamarbete tillsammans med statliga aktörer.
2. Att samordningen mellan statliga aktörer förstärks för att säkerställa samstämmighet samt för att underlätta relationerna med icke-statliga aktörer.
3. Att samordningsfunktionen inkluderar en möjlighet till dialog och samarbete mellan svenska aktörer och aktörer i partnerländerna.
4. Att fler samarbeten som kan förena det civila samhällets värde drivna engagemang med näringslivets innovationskraft gynnas.
5. Att incitamenten för svenska företag att öka sitt engagemang inom de tre prioriterade områdena ökar.

Finansiering av det internationella utvecklingssamarbetet

Biståndet räcker inte för att lösa de globala utmaningarna som definieras i Agenda 2030. Ska vi klara av att nå de globala målen måste biståndet i större utsträckning användas som en hävstång för att mobilisera andra utvecklingskrafter på marknader och i samhällen.

Civilsamhället spelar en viktig roll i att mobilisera resurser för utveckling. Det sker genom att det civila samhällets organisationer investerar humankapital och privata medel för att nå de globala utmaningarna, samtidigt som de bidrar till ett stort engagemang och investeringar från allmänheten. Stat och civilsamhälle krokas arm och det statliga biståndet tar en del av kostnaden samtidigt som detta växlas upp genom investeringar i tid och pengar från aktörer i det civila samhället. Denna hävstångseffekt behöver förstärkas. Samordningsfunktionen är ett sätt, men vi vill också se en ökad finansiering till det civila samhället genom att vi vill öka resurserna till det bilaterala biståndet.

Stora delar av det svenska näringslivet har under många decennier engagerat sig i utvecklingsfrågor, och i dag är arbetet med målen i Agenda 2030 en naturlig och integrerad del av många företags dagliga arbete. Det kan handla om investeringar i förnybar energi, innovationer inom till exempel clean tech och för ett bättre klimat, att skapa hållbara jobb i utvecklingsländer samt att förbättra arbetsvillkoren. Vi vill se mer av den typen av investeringar, och fler projekt inom det svenska utvecklingssamarbetet där svenska företag är med som aktiva parter. På så sätt kan vi växla upp biståndsbudgeten och bidra till att sluta finansieringsgapet i Agenda 2030.

Ett av flera exempel på hur utvecklingssamarbetet kan fungera som en hävstång för näringslivet och privata investeringar är att biståndet används för att dela finansiella risker med investerare. Biståndet används som ett slags garanti till företag om att de ska kunna göra rimliga vinster i utvecklingsmarknader som anses vara för riskfyllda för rent affärsmässiga investeringar. Sida har redan ett väl utvecklat system för detta i samarbete med Riksgäldskontoret som Centerpartiet vill ska växlas upp för att öka investeringsviljan hos privata aktörer.

Ett annat exempel på hur fler aktörer kan bidra till hållbar utveckling men som inte finansieras av biståndsbudgeten är svenska företags investeringar i klimatkompensation för sina utsläpp, vilka mestadels genomförs i utvecklingsländer. Centerpartiet vill underlätta dessa investeringar genom att utöka företagens avdragsrätt för klimatkompensation, men endast om investeringen håller hög kvalitet och är socialt och ekologiskt hållbar i det land som investeringen sker. Vi åstadkommer det genom en kombination av tydliga myndighetsrekommendationer för att genomföra effektiv och hållbar klimatkompensation och genom att belöna företag som lever upp till rekommendationerna med en utökad avdragsrätt och en kvalitetsmärkning.

Långsiktighet i budgetplaneringen

Utveckling tar tid och kräver långsiktig planering och budgetering. Det finns en problematik i att variationer i Sveriges BNI och ettåriga budgetramar skapar en ryckighet i budgeteringen och försvårar ett långsiktigt arbete. Detta kan skapa hinder för lokal förankring och nytänkande genom att sätta press på att utbetalningar ska ske istället för att i lugn och ro kunna ta fram innovationer och arbetssätt med stor hävstångseffekt och med djupt lokalt ägarskap. Det är särskilt utmanande för mindre biståndsaktörer som har svårare att överbygga plötsliga förändringar i statens budget. Nuvarande budgetsystem riskerar även skapa ett utbetalningstryck hos UD och Sida som främjar bidrag till FN och andra multilaterala organisationer, vilket inte alltid gynnar effektivitet och kvalitet.

Centerpartiet vill stå fast vid enprocentsmålet, men anser att den ettåriga budgetramen leder till utmaningar som fordrar ytterligare åtgärder som kan öka långsiktigheten och förutsägbarheten i biståndsfinansieringen. Det kan till exempel handla om att förstärka möjligheterna att teckna längre avtal genom att utöka bemyndiganderamen.

Förutom att stå upp för enprocentsmålet är det viktigt att svenskt bistånd används i enlighet med OECD-Dacs regelverk för biståndseffektivitet, där lokalt ägarskap och lokala behov ska vara styrande, inte nationella politiska agendor. OECD-Dac förbjuder givare att använda bistånd som ett sätt att tvinga människor att återvända efter att de nekas asyl. Centerpartiet motsätter sig en politik där biståndet används på detta sätt.

Administrationskostnader för resultat

I det svenska internationella biståndet har man under lång tid haft ett stort fokus på effektivitet. Ett mått som används för att bedöma effektiviteten i biståndet är nivån på Sidas administrativa kostnader, det så kallade förvaltningsanslaget, i förhållande till de medel som förmedlas i olika insatser, som kallas sakanslaget. Samtidigt som biståndsbudgeten har ökat i takt med ökningen av Sveriges BNI har Sidas förvaltningsanslag därför begränsats. All statlig förvaltning ska naturligtvis bedrivas effektivt, men ett stort fokus på förvaltningsanslaget riskerar att få negativa bieffekter och snedvrider det svenska biståndet.

Med dagens budgetmodell räknas administrativa kostnader hos multilaterala aktörer som en del av sakanslaget. När förvaltningsanslaget ska hållas nere, medan BNI och därmed sakanslaget växer, blir bistånd via multilaterala kanaler ett sätt att genomföra biståndet utan att de administrativa kostnaderna synliggörs i den övergripande analysen

av biståndets effektivitet. Trots att de multilaterala organisationerna generellt sett har mer än dubbelt så höga administrativa kostnader som Sida, så framgår inte detta i den budgetmodell som används idag eftersom det räknas in i sakanslaget. Därför blir stora bidrag till multilaterala organisationer ett sätt för Sida att betala ut bistånd utan att överskrida sitt förvaltningsanslag. Detta sker på bekostnad av det bilaterala biståndet även om detta skulle kunna ha större utvecklingseffekter. Centerpartiet vill därför införa en budgetmodell som bättre tillgodoser behovet av kostnadseffektivitet och möjligheten att jämföra administrativa kostnader i bilateralt och multilateralt stöd.

På ett liknande sätt riskerar investeringar i kunskap och expertis att missgynnas av ett ensidigt fokus på att minska förvaltningsutgifter. Detta då utfallet av den typen av investeringar kan vara abstrakt och svårt att kvantifiera, eller synas först på längre sikt. Detta är problematiskt då kunskap och expertis är mycket viktiga faktorer för ett effektivt bistånd. Med större investeringar i kunskap skulle Sidas bilaterala bistånd bli ännu effektivare och det skulle även bli enklare för Sida att säkerställa att det svenska stödet till de multilaterala organisationerna verkligen används på bästa sätt.

Fungerande skattesystem för utveckling

Centerpartiet delar det synsätt som läggs an i Addis Ababa Action Agenda (AAAA) för finansieringen av Agenda 2030 där biståndet ses som en hävstång för utveckling. Agendan pekar på att ett viktigt bidrag till finansieringen av Agenda 2030 kommer från inhemska offentliga resurser. Förmåga hos stater att på ett rättvist och transparent sätt ta ut skatt och investera för utveckling är en grundförutsättning för att nå Agenda 2030. Förutsättningarna för en hållbar skattepolitik är ofta som sämst i de minst utvecklade länderna. En stor informell ekonomi, svag skatteförvaltning och avsaknad av förmågan hos statsapparaten att leverera varor och tjänster präglar många av de minst utvecklade ekonomierna. Här har Sverige en viktig roll baserad på vår tradition av ett effektivt skattesystem med stor legitimitet i samhället. Redan idag bidrar Sverige med att stödja länder att utveckla sin skatteförvaltning, och Centerpartiet vill använda biståndet för att utveckla detta arbete och därigenom mobilisera inhemska offentliga resurser. På så sätt fungerar biståndet som en hävstång som kan mobilisera betydligt större kapitalflöden som också är långsiktigt hållbara bortom biståndet. Mervärdesskatt har under de senaste decennierna blivit den enskilt viktigaste skattekällan för de flesta utvecklingsländer. Utmaningen för flera länder att få till stånd ett strukturerat skatteuttag visar på vikten av att länder som Sverige kan bidra med expertis för att utveckla skatteförvaltningen i våra samarbetsländer.

Skatteundandragande, att skattebaser urholkas och att vinster förflyttas mellan länder genom avancerad skatteplanering, är ett stort problem, dels för enskilda länder, dels för robustheten i det internationella skattesystemet. Internationellt samarbete är en förutsättning för att åtgärda problemet med länder som specialiserat sig på att skapa möjligheter till skatteflykt. En grundförutsättning för att detta ska fungera är att fortsätta skriva under och vidareutveckla informationsutbytesavtal mellan olika länders skatteförvaltningar.

Stora multinationella företag har kunnat utnyttja det faktum att olika länders skattesystem är uppbyggda på olika sätt för att minska sin effektiva beskattning eller för att rentav uppnå nollbeskattning. Detta leder bland annat till att utvecklingsländer tappar

betydande skatteintäkter. De fastnar i en negativ spiral där ett dåligt förhandlingsläge blir allt sämre när företag väljer bort utvecklingsmarknader som bas för produktion och skatteinbetalning. Centerpartiets grundprincip för beskattning av företag är att de ska betala skatt där deras produktion och produktutveckling sker. För Centerpartiet är företag som konkurrerar på en marknad en central drivkraft för hållbar utveckling, men konkurrensen ska handla om att på bästa sätt möta marknadens efterfrågan och inte om att strukturera det mest avancerade skatteupplägget.

Centerpartiet stödjer det internationella arbete som inom ramen för OECD:s så kallade BEPS-projekt (Base Erosion and Profit Shifting) syftar till att förhindra att länders skattebaser eroderas genom att internationella bolag utnyttjar olika länders nationella skattelagstiftningar och därmed kan allokera intäkter och kostnader till länder med låg eller ingen beskattning alls. Sverige har en viktig roll att bidra till att syftet med EU:s Anti-Tax Avoidance Package uppfylls. För att undvika att europeiska företag bidrar till skatteundandragande i utvecklingsländer är det nödvändigt med en koordinerad implementering av BEPS-åtgärderna vilket bidrar till en ökad öppenhet för skatterelaterad information och att få till mer rättvisa konkurrensvillkor.

Centerpartiet delar analysen i AAAA om behovet av ett rättvist system för internationell handel. Handel mellan länder är en viktig drivkraft för hållbar utveckling och mot fattigdom. Men AAAA pekar på att globala handelsregler och tullsystem också riskerar att cementera globala ojämlikheter. Idag är Världshandelsorganisationen, WTO, försvagad av inre motsättningar, och rättmätiga krav från utvecklingsländer om rättvisare regler för fiske och jordbruksprodukter förblir ohörda. Idag utsätts också internationella handelssystem för stora påfrestningar genom en geopolitisk förskjutning mot protektionism och handelskrig. Centerpartiet vill att Sverige i ökad utsträckning ska verka för att internationell handel, inklusive EU:s handelssystem, ska utvecklas till förmån för en friare handel på jämlika villkor som tar hänsyn till att länder har olika förutsättningar att konkurrera på öppna marknader.

Centerpartiet vill

1. Att incitamenten för svenska företag att investera i klimatkompenserande åtgärder i fattiga länder ökar.
2. Att en större andel av Sveriges bistånd ska gå till att stödja uppbyggnaden av rättvisa och transparenta skattesystem i utvecklingsländer.
3. Att Sverige ska öka sina ansträngningar att som en del av det internationella utvecklingssamarbetet motverka skatteflykt och avancerad skatteplanering.
4. Att biståndsbudgeten ska användas för att stimulera näringslivet och privata aktörer att investera i hållbar utveckling exempelvis genom att dela finansiella risker och verka för att minska kostnader för affärsutveckling i länderna.
5. Att biståndet i högre utsträckning ska inriktas på att mobilisera ett bredare engagemang och kostnadsdelning med det civila samhället genom att öka resurserna till det bilaterala biståndet.
6. Att Sverige ska stärka reformer av EU:s och andra internationella handelssystem för att värna om ekonomier i utvecklingsländer och för att tillvarata globala utvecklingsmål.

7. Att regeringen i budgetarbetet ska sträva efter en större förutsägbarhet i finansieringen av biståndsarbetet.
8. Att sak- och förvaltningsanslaget slås ihop, med målsättningen att införa en budgetmodell som bättre tillgodoser behovet av kostnadseffektivitet och möjligheten att jämföra administrativa kostnader i bilateralt och multilateralt stöd.

En starkare svensk röst för ett bättre multilateralt system

FN

Vi har redan slagit fast att vi vill se att när Sverige väljer att samarbeta med FN-organisationer ska det göras utifrån en tydlig bild av att detta är det mest effektiva sättet att uppnå hållbara resultat med fattiga och ofria människors behov i centrum. Detta innebär att valet av samarbete med ett FN-organ ska ske efter en tydlig jämförelse med andra möjliga samarbetspartner.

Ett sätt att både fokusera det svenska bidraget och öka genomslaget för utvecklingsresultat är att tydligare rikta våra medel till de FN-organ vi bedömer fungerar väl, eller som arbetar med för Sverige särskilt viktiga frågor.

När Sverige väljer att samarbeta med ett FN-organ ska vi välja den stödform som är mest lämpad för att effektivt uppnå hållbara utvecklingsresultat, och med nolltolerans för övergrepp, sexuella trakasserier och korruption. Under de senaste åren har en tydlig trend kunnat urskiljas där allt fler givare till de multilaterala organisationerna gått mot att i större utsträckning ge öronmärkt stöd istället för kärnstöd. Sverige ger däremot över hälften av vårt stöd till FN som kärnstöd. Det kan ifrågasättas om detta verkligen alltid är det mest effektiva för att uppnå utvecklingsresultat. Risken med att fokusera på kärnstöd när andra länder i allt större utsträckning öronmärker sitt stöd är att det svenska stödet då främst går till att täcka administrativa kostnader och finansieringsgap i andra länders projekt, istället för att värna svenska prioriteringar. Indirekt kan detta också innebära att svenska biståndspengar går till att stödja projekt som inte ligger i linje med svenska intressen. Denna risk blir större när auktoritära makter som Kina blir allt mer aktiva inom de multilaterala organisationerna. Kärnstöd är en viktig grund för FN-organen, men för de FN-organ som inte levererar tydliga utvecklingsresultat bör Sverige i högre utsträckning öronmärka vårt stöd till de delar av organets verksamhet som levererar resultat. Detta i enlighet med More for more-principen.

Ett annat sätt att se till att svenska intressen värnas inom de multilaterala organisationerna är att väsentligt öka andelen utsänd personal från UD, Sida och FBA till dessa organisationer. Med mer personal, och framförallt personal med expertkunskap på plats, blir det lättare att granska och ställa krav på de multilaterala organisationerna samt värna svenska intressen. Med mer utsänd personal blir det också lättare att se till att Sveriges röst blir hörd och säkerställa att Sverige kan verka som en motvikt mot de växande populistiska och auktoritära krafterna.

Sveriges stöd via FN-organ kompletterar ofta svenskfinansierat stöd via andra kanaler, inklusive bilateralt stöd. En förutsättning för en effektiv rollfördelning är att samordningen mellan olika stödformer förstärks så att Sveriges stöd via multilaterala kanaler, inklusive multi-bi, koordineras med bilateralt stöd.

EU

Ungefär 60 procent av allt bistånd i världen kommer från EU-länderna och hela 11 procent av detta bistånd kanaliseras direkt via EU:s egna institutioner. Sverige bör försöka påverka EU:s biståndspolitik mer aktivt, och verka för att svenska aktörer blir utförare av EU-finansierade projekt i större utsträckning.

Vi har tidigare i denna rapport argumenterat för en mer fokuserad svensk utvecklingspolitik utifrån områden där Sverige har ett tydligt mervärde. Vi har även argumenterat för att andra länder bör följa samma princip och att en ökad samordning av biståndet därmed kan leda till en rationell och effektiv arbetsdelning. Centerpartiet vill att kommissionen intar en stark roll i att etablera dessa principer för specialisering och arbetsdelning mellan medlemsländerna samt att kommissionen fungerar som en koordinator mellan medlemsländerna. Idag finns det möjligheter för medlemsstaterna att ta delegerade medel från kommissionens biståndsbudget och ansvara för genomförandet, vilket är en möjlighet som bör utökas. I kombination med det system som vi beskrivit här kan denna omfördelning bidra till en ökad fördjupning och kompetensutveckling mellan medlemsländerna.

EU:s biståndspolitik bör bygga på samma värderingar som vi anser ska styra det svenska biståndet i denna rapport. Grunden är Agenda 2030 med en stark betoning på liberala värden och jämställdhet. Vidare behöver EU:s biståndspolitik gå hand i hand med unionens jordbruks-, fiskeri-, handels- och utrikespolitik. Den samlade biståndspolitiken bör främja frihandel och ett ökat ekonomiskt utbyte mellan EU och partnerländerna.

Under de senaste åren har EU:s biståndspolitik dock gått i fel riktning och allt större fokus har lagts på inrikespolitiska intressen, som exempelvis gränsbevakning och migrationshämmande åtgärder, istället för att fokusera på att förbättra villkoren för människor där de bor. Detta har lett till att stora summor från EU:s biståndsbudget har gått till att stävja migration istället för att bekämpa fattigdom och klimatförändringar. Flera rapporter har också visat att biståndsmedel från EU missbrukas och går till aktörer som har gjort sig skyldiga till grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Sverige bör sträva efter att säkerställa att EU:s biståndsmedel endast stödjer aktörer som respekterar mänskliga rättigheter och syftar till att undanröja orsakerna till att människor drivs på flykt, snarare än att hindra att de når EU:s gränser.

Centerpartiet vill

- Att i valet mellan kärnstöd och öronmärkt stöd bör Sverige styras av möjligheterna att uppnå prioriterade utvecklingsresultat som speglar svenska värderingar och intressen.
- Att det inför varje beslut om finansiering via multilaterala kanaler görs en systematisk jämförelse av förväntade resultat och effektivitet i jämförelse med alternativa kanaler.
- Att andelen utsänd personal från Sida, UD och FBA, men även andra myndigheter, ökar vid de multilaterala organisationerna.
- Att svenskt stöd via multilaterala kanaler i högre utsträckning samordnas med det bilaterala stödet.
- Att Sverige ska ta en större och mer aktiv roll i att forma EU:s biståndspolitik.

- Att kommissionen tar en större roll för att koordinera medlemsstaternas genomförande av biståndet.
- Att kommissionen i högre utsträckning omfördelar EU:s bistånd till att utföras av medlemsländerna, i linje med varje lands respektive fokusområden.
- Att Sida eller andra svenska aktörer i högre utsträckning är genomförare av EU:s bistånd.
- Att EU:s biståndspolitik ska gå hand i hand med ökad frihandel och ekonomiskt utbyte.
- Att Sverige inom EU verkar för en ökad samstämmighet mellan biståndet och andra närliggande politikområden.
- Att EU:s biståndspolitik ska fokusera på att undanröja orsakerna till att människor flyr, snarare än på migrationshämmande åtgärder.

Handelspolitiken och biståndspolitik hand i hand

Handelspolitik och utvecklingspolitik behandlades länge som helt separata från varandra. De två har egna regelverk, institutioner och politiska arenor.

Men sedan tidigt 2000-tal har en mängd frågor som tidigare hanterats inom ramen för utvecklingsfrågor (miljö, klimat, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor etc.) börjat dyka upp i handelspolitiken och refereras till i handelsavtal. Den globala utvecklingen mot mer hållbara ekonomiska system har ytterligare kopplat samman dessa, och efter antagandet av de globala hållbarhetsmålen (SDGs) har ”hållbar handel” eller ”handel och hållbarhet” blivit det europeiska sättet att ta ett helhetsgrepp kring dessa frågor. Det långsiktiga målet med utvecklingspolitiken måste också vara att biståndet inte längre ska behövas, att länder kan klara sig själva utan bistånd. Då kan handel vara ett viktigt verktyg som bidrar till att länder utvecklas.

Förutom handelsavtal, har EU en rad ekonomiska partnerskap med utvecklingsländer. De minst utvecklade länderna har dessutom tullfri tillgång till EU:s marknad för alla varor utom vapen (*Anything but Arms Agreement*, EBA). Rikare länder som Nigeria och Kenya handlar också med EU med vissa tullåttnader, dock inte för jordbruksprodukter. Nyligen aviserade EU-kommissionen ett särskilt initiativ för att stärka relationerna mellan EU och Afrika genom att stimulera privata investeringar. Den långsiktiga visionen är att skapa ett frihandelsområde mellan EU och nyligen instiftade afrikanska Continental Free Trade Area (AFCFTA) som omfattar 44 afrikanska länder. Det finns anledning för EU att ge samma preferenser till hela den afrikanska kontinenten vad gäller tullfrihet och ursprungsregler, inte minst för att främja integrationen mellan de afrikanska länderna, något som är ett uttalat mål för EU:s biståndspolitik.

Biståndets utformning till Afghanistan

Afghanistan har länge varit största mottagaren av svenskt bistånd. Talibanerna har nu återtagit makten i Afghanistan. Framtiden ter sig mörk för Afghanistans befolkning som befinner sig i en fruktansvärd situation. Runt en halv miljon afghaner beräknas vara på flykt inom landet, främst kvinnor och barn. Vilken väg talibanregimen kommer ta och

hur deras styre kommer utvecklas är oklart, men det står klart att svenskt bistånd inte kan gå till att stödja talibanregimen. Mer fokus behöver vara på humanitärt bistånd.

Samtidigt får vi inte överge Afghanistan. Vi måste hitta sätt som säkrar den utveckling som trots allt gjorts, fler barn inkl. flickor har fått skolgång och färre kvinnor och barn dör i barnsäng nu än tidigare. Vilka möjligheter som finns framöver behöver redas ut och vi föreslår därför att ett omtag görs. Sverige behöver en ny biståndsstrategi för Afghanistan.

Ukraina

Rysslands krig i Ukraina innebär en nationell och humanitär katastrof där miljontals människor drivits på flykt och tusentals döds- och skadats. Terrorbombningarna har ödelagt mängder av städer och viktig infrastruktur. Människor går hungriga och fryser. Ryssland måste omedelbart lämna alla delar av Ukraina, inkl. de olagligt ockuperade och annekterade delarna. Samtidigt är Ukraina på väg mot statsbankrutt, något som skulle försvåra fortsatt motstånd och ukrainsk vinst. Det är därför viktigt att alla ansträngningar görs för att öka det ekonomiska biståndet till Ukraina, både från Sverige och från EU. EU behöver dessutom gemensamt låna upp pengar för att kunna stötta Ukraina långsiktigt. I sinom tid, när kriget är slut, kommer också Sverige och EU behöva ta ett stort åtagande för att långsiktigt bygga upp Ukraina i form av en Marshallfond. Det är viktigt att stå upp för enprocentsmålet i biståndet, inte minst för att Ukraina ska kunna få det stöd som de är i akut behov av.

Kerstin Lundgren (C)

Anna Lasses (C)

Mikael Larsson (C)

Ulrika Liljeberg (C)

Catarina Deremar (C)

Malin Björk (C)

Niels Paarup-Petersen (C)

Elisabeth Thand Ringqvist (C)

Christofer Bergenblock (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Rickard Nordin (C)